

ЗАХТЕВ
ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОЈ
ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Шифра за идентификацију дисертације _____

Шифра УДК (бројчано) 821.111.09 Blake W.(043.)

Веб адреса на којој се налази извештај Комисије о урађеној докторској дисертацији:
www.filum.kg.ac.rs

СТРУЧНОМ ВЕЋУ ЗА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ УНИВЕРЗИТЕТА
У КРАГУЈЕВЦУ

Молим да у складу са чл. _____ Закона о високом образовању и чл. _____ Статута
Универзитета дате сагласност на извештај комисије о урађеној докторској дисертацији:

Назив дисертације: *Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, уметности и педагогији*

Научна област УДК(текст): енглеска књижевност и култура

Ментор и састав комисије за оцену дисертације:

1. Ментор: Др Љиљана Богоева-Седлар, редовни професор, Факултет драмских уметности у Београду, ужа научна област Енглески језик и књижевност
2. Др Радмила Настић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, ужа научна област Енглеска књижевност и култура
3. Др Лена Петровић, редовни професор, Филозофски факултет у Нишу, ужа научна област Англо-америчка књижевност и култура

Главни допринос дисертације (текст до 100 речи)

Докторска дисертација Иване Банчевић Пејовић *Одбрана креативности: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, уметности и педагогији* прати и повезује оне појаве у култури англофоног запада и других културних простора у којима се јасно препознаје дејство Блејкових идеја. Главни допринос дисертације лежи у открићу огромног значаја који за све Блејком инспирисане ауторе има педагогија. У оквиру тог увида, дисертација прати развојну линију која води од Блејка до кључних поставки Пауло Фреиреове Педагогије потлачених и критичке педагогије у САД и другде. У постојећим студијама о Блејку та веза до сада није праћена, а од огромног је значаја за разумевање проблема са којима се револуционарне идеје суочавају у контрареволуционарним временима

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме и име кандидата: Ивана Банчевић Пејовић

Назив завршеног факултета: Филолошки факултет Универзитета у Београду, одељење у Крагујевцу

Одсек, група, смер: Одсек за англистику, група за Енглески језик и књижевност

Година дипломирања: 2006.

Назив магистарског рада, односно докторског студијског програма: Наука о књижевности

Научно подручје: Филолошке науке

Година одбране: _____

Факултет и место: _____

Број публикованих радова: (навести рад који се тражи из члана 9. овог правилника) 9 радова (од тога један у штампи):

1. Банчевић, Ивана. „Савремена верзија архетипа сукоб појединца и система у делу Кена Кејсија Лет изнад кукавичјег гнезда“, у: Анђелковић, Маја (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности* (Зборник радова са I научног скупа младих

- филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу), Година I / књига 2, Крагујевац, 2009. стр.121-130 (ISBN 978-86-85991-17-2) – **M63**
2. Банчевић, Ивана. „Паноптикони и стаклена звона“, у: Драган Бошковић (ур.), *Наслеђе* часопис за књижевност, језик, уметност и културу, година 6, број 14/2, ФИЛУМ, Крагујевац, 2009., стр.47-62 (ISSN 1820-1768, УДК 821.111(73).09-31 Кејси К.; 821.111(73).09-31 Плат С.) - **M51**
 3. Bančević Pejović, Ivana. „The culture of the colonized vs. the culture of a colonizer in the works of V.Wongar, Ken Kesity, Wendy Lill and Maria Campbell“, у: у: Љиљана Суботић, Ивана Живанчевић-Секеруш (ур.), Пети међународни интердисциплинарни симпозијум Сусрет култура, Зборник радова, књига I, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, 2010., стр. 443-448 (ISBN 978-86-6065-040-7 COBISS.SR-ID253588743) – **M63**
 4. Банчевић Пејовић, Ивана. „Дијалектика Б. Вонгара“, у: Александар Петровић (ур.), *Антропологија истине: други живот и opus primum Б. Вонгара*, Филолошко-уметнички факултет Крагујевац, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац, 2011, стр. 111-125 (ISBN 978-86-85991-29-5) – **M45**
 5. Банчевић Ивана. „Именовање, иницијација и нови облици патријархата – улога жене у Руждијевом роману *Гримус*“, у: Анђелковић, Маја (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности* (Зборник радова са II научног скупа младих филолога Србије одржаног 06. марта 2010. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу), Година II / књига 2, Крагујевац, 2011. стр. 329-337 (ISBN 978-86-85991-31-8) – **M63**
 6. Bančević Pejović, Ivana. „Decolonization of the mind in the works of Ernesto Cardenal, Eduardo Galeano and Aurora Levins Morales“, у: Драган Бошковић (ур.), *Наслеђе* часопис за књижевност, језик, уметност и културу, година 8, број 18, Крагујевац, 2011, стр. 299-315 (ISSN 1820-1768 = *Наслеђе* (Крагујевац), УДК 821.134.2(728.5).09 Kardenal E., 821.134.2(899).09 Galeano E. H., 821.134.2(729.5).09 Levins Morales A., 325.8:82) – **M51**
 7. Банчевић Пејовић, Ивана. „Алтернативни интелектуални пут Е.П. Томпсона“, у: Љиљана Богоева Седлар и Јелена Арсенијевић (ур.), *Липар* година XIII, број 49, свеска 2 (*Књижевност и активизам*), Крагујевац 2012, стр. 213-225 (ISSN 1450-8338 = *Липар* (Крагујевац), УДК 821.111-4.09 Томпсон Е. П.) - **M53**
 8. Bančević Pejović, Ivana. „Cultural pluralism, multiculturalism and intercultural awareness in TEYL – The Eyes of the Same Colour“, у: Vera Savić, Ivana Ćirković-Miladinović (ур.), *Integrating Culture and Language Teaching in TEYL, Conference proceedings No. 16*, University of Kragujevac, Faculty of Education in Jagodina, Jagodina 2013, стр. 19-26 (ISBN 978-86-7604-115-2 / UDC 37.025/ 371.3::811.111/ 811.111:81'27) – **M63**
 9. Банчевић Пејовић, Ивана. „Машта: естетска или политичка димензија уметности (од Вилијама Блејка до Анрија Жируа и Макса Хејвена)“, *Липар* 55, Крагујевац 2014 (у штампи)

Назив и седиште организације у којој је кандидат запослен: О. Ш. Јован Јовановић Змај, Свилајнац
 Радно место: наставник енглеског језика

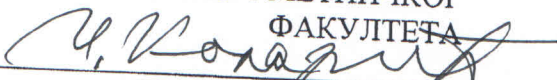
**ПОТВРЂУЈЕМО ДА КАНДИДАТ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ УТВРЂЕНЕ ЧЛ. _____
 ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ЧЛ. _____ СТАТУТА УНИВЕРЗИТЕТА
 У КРАГУЈЕВЦУ**

У прилогу вам достављамо: - Извештај комисије о оцени урађене докторске дисертације;
- Одлуку научно-наставног већа факултета о прихватању извештаја комисије о урађеној докторској дисертацији

Крагујевац

ДЕКАН
ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКОГ
ФАКУЛТЕТА

Проф. др Иван Коларић

ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКОГ
 29. 10. 2014.
 01 4375

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ОДСЕКА ЗА ФИЛОЛОГИЈУ

ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКОГ ФАКУЛТЕТА

УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Наставно-научно веће Одсека за филологију Филолошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу, на седници одржаној 10.09. 2014. године (одлука бр. 01-3096) предложило нас је, а Стручно веће за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу на седници одржаној 17.09.2014. (одлуком бр. IV-02-507/15) именовало у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације *Одбрана креативности: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, уметности и педагогији* кандидата Иване Банчевић Пејовић. Захваљујући на поверењу, Наставно-научном већу Одсека за филологију подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

I Опис докторске дисертације

Докторска дисертација Иване Банчевић Пејовић под насловом *Одбрана креативности: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, уметности и педагогији* има укупно 293 страница (Фонт Times New Roman 12, проред 1,5). Састоји се из следећих делова: Насловна страна, Идентификациона картица докторске дисертације, Садржај, Апстракт и кључне речи (на српском и енглеском језику), Захвалница, Текст тезе. Сам текст тезе је подељен како следи: Предговор (стр. 12-20), Увод (стр. 21-69), 1. Део: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици (стр. 70-133), 2. Део: Вилијам Блејк у савременој педагогији (стр. 134-212), 3. Део: Вилијам Блејк у савременој драми (стр. 213-260), Закључак (стр. 261-279), Литература (стр. 280-293). Ради прегледности и лакшег праћења извештаја комисије наводимо садржај дисертације, са насловима и поднасловима поглавља:

САДРЖАЈ

Апстракт	4
Summary	6
Захвалница	11
Предговор	12
I Увод	21
1.1 Докторска дисертација <i>Одбрана креативности: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, педагогији и уметности</i> у контексту постојећих академских приступа Блејку	22
1.2 Укорененост дисертације у проучавањима антиномијских традиција британског историчара Едварда Палмера Томпсона	28
1.3 Борба за контролу знања и Блејкова апологија уметности	38
1.4 Блејкова поезика: уметност као прекршај	52
1.5 Постхуманизам и постмодернизам: о актуелности Вилијама Блејка	57
II 1. Део: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици	70
2.1 Нортроп Фрај: анатомија цивилизацијских парадокса и Блејкове алтернативе	78
2.2 Блејк и Френк Рејмонд Ливис - расправа о „две културе“	100
2.3 Дисоцијација сензибилитета и градитељи мостова између „две културе“: Вилијам Блејк, Олдос Хаксли, Џејкоб Броновски	111
2.4 Вилијам Блејк и Едвард Палмер Томпсон: уметност, активизам и алтернативне интелектуалне традиције	117
2.5 О „смрти савременог интелектуалца“ из перспективе Бејкових следбеника	125

III 2. Део: Вилијам Блејк у савременој педагогији	134
3.1 Вилијам Блејк, педагогија потлачених и теологија ослобођења	144
3.2 Блејк и теологија ослобођења: религија и анархизам	163
3.3 Блејк и педагогија ослобођења за одрасле Паула Фреиреа: образовање и анархизам	175
3.4 Педагогија ослобођења деце: ставови Ериха Фрома, Ивана Илича, Нила Постмана, Александра Нила и блејковске основне школе Самерхил	193
3.5 Блејк и Џори Бернард Шо	207
IV 3. Део: Вилијам Блејк у савременој драми	213
4.1 Три савремене драме о Вилијаму Блејку	214
4.2 Драмски рад Вилијама Блејка	223
4.3 <i>У Ламбету</i> : драма Цека Шеперда о Блејку и Томасу Пејну (Before we can commit ourselves to revolutions there must first be revelations!)	228
4.4 <i>Тигар два</i> : драма Ејдријана Мичела о Блејку, романтизму, модернизму и постмодерној уметности	237
4.5 <i>Јерусалим</i> : драма Церемија Џеза Батерворта - критика промискуитетног постмодерног патријархата	246
V Закључак	261
VI Литература	280
6.1 Примарна литература	280
6.2 Секундарна посебна литература	284
6.3 Секундарна општа литература	288

У кратком предговору дисертације докторанткиња наводи значаја Вилијама Блејка за Енглеску двадесетог и двадесет првог века, цитирајући изјаву научнице Кетлин Рејн, забележену у Би Би Си документарном филму снимљеном Блејку у част 2000. године, да се једино Блејк може сматрати пророком нације зато што је више него било који други уметник променио националну свест. Његови стихови из песме „Јерусалим“ постали су незванична химна нације, симбол племенитих тежњи енглеског народа, али у исто време и опомена да се такве тежње у пракси ретко остварују. После оваквог увода и напомене да значај Блејка превазилази националне границе, с обзиром на то да га јапански нобеловац Кензабуро Ое истиче као животну инспирацију, а реномирани јејлски професор, Харолд Блум, повезује са португалским нобеловцем Жозе Сарاماгом, у предговору следи кратак преглед поглавља дисертације у којима се високи статус приписиван Блејку проверава и потврђује кроз анализу утицаја који је Блејк извршио на савремене интелектуалце, књижевне теоретичаре, друштвене критичаре, педагоге и драмске уметнике.

У уводном, теоријском делу дисертације (стр. 21-69), који покрива пет подналова, први поднаслов ситуира дисертацију у контекст постојећих студија о Блејку, да би у осталим деловима Увода били наведени разлози зашто ће, од многих праваца истраживања који су постојеће значајне студије о Блејку отвориле, у дисертацији почетни импулс бити преузет из постхумно објављене књиге *Сведок против звери: Вилијам Блејк и морални закон* (1993), британског историчара Едварда Палмера Томпсона. За разлику од приступа Блејку који корене Блејковог симболизма виде у окултном и у езотерији (К. Рејн, В. Б. Јејтс), Томпсон (чије интересовање за Блејка почиње двадесет пет година пре објављивања студије), наставља истраживања оних аутора који у Блејку виде друштвено ангажованог, радикалног уметника. Као своје претече Томпсон издваја Дејвида Ердмана, аутора студије о Блејку *Пророк против Империје*, Артура Леслија Мортонa, аутора књиге *Вечно јевађеље: студија извора Вилијама Блејка*, и Кристофера Хила, историчара са

Оксфорда који је цео живот посветио поручавању радикалних идеја које су настајале током историје Енглеске.

Томпсон развија тезу, до које је дошао сопственим истраживањима, али користећи и увиде и историјске податке до којих су поменути научници дошли, да је Блејк на оригиналан начин дао нови уметнички израз антиномијским радикалним ставовима који су се, као критика постојећег поретка, развијали кроз целу историју Хришћанства у Енглеској и били идејна основа бројних хришћанских секти које је званична црква сматрала јеретичким. Јерес је, за Европу, била свака идеја која се критички односила према званичној политици државе и цркве и тиме угрожавала постојећи поредак. У својој дисертацији Ивана Банчевић Пејовић Томпсоновим истраживањима везе Блејка са антиномијским традицијама додаје и увиде из студије *Модерна филозофија човека*, пољског научника Богдана Суходолског, који као четврти антрополошки модел на којем почива модерна Европа, такође посебно издваја јеретичке традиције које су се кроз историју противиле дехуманизованим облицима Хришћанства и залагале за рај на земљи, праведан и хуман егалитаран поредак за све. Цитати из Блејкових дела са којима Увод почиње јасно у овом светлу идентификују шта је на прелазу из осамнаестог у деветнаести век у Блејку изазивало револт и зашто је, по њему, критика поретка била неопходна. Мето његове критике биле су: контрола знања, посебно видна у образовању и одгоју деце, злоупотреба Хришћанства и деградација и комерцијализација уметности. Даљем развоју ове три теме посвећена су три кључна дела дисертације, у којима се ментални бој савремених антиномијских критичара, педагога и уметника, инспирисаних и мотивисаних Блејком, прати као наставак и будућност антиномијске револуционарне традиције.

У трећем поглављу Увода (Борба за контролу знања и Блејкова апологија уметности) истакнут је процес којим се један од највећих стручњака за Блејка, Нортроп Фрај, временом све више приближавао Томпсоновим ставовима и спознаји да се, због важности коју је придавао овој теми, целог живота заправо бавио само образовањем. Фрајева критика постојеће образовне праксе, као и визија истински хуманог образовања, поткрепљени су у овом делу тезе наводима релевантних ставова Џорџа Стајнера и освртом на бриљанту обраду ове теме у драми *Сцене егзекуције*, британског драмског писца Хауарда Баркера.

У четвртом поглављу Увода (Блејкова поетика: уметност као прекршај) разрађена је Блејкова дефиниција уметника/Исуса као трансгресора, човека примораног да ради одбране креативности (тачније одбране људског права на слободу, целовитост и креативан живот) прекрши друштвене норме и законе који су таквом животу забрана и препрека. Процес настанка оваквог схватања друштвене улоге уметника и уметности документован је у овом делу дисертације увидима из студија о романтизму Нортропа Фраја и Мејера Хауарда Абрамса, али и релевантним освртима на дела Ериха Фрома и Пјера Бурдијеа и примерима из стваралаштва Андреја Тарковског и јужноафричког драмског писца Атола Фугарда.

У петом поглављу Увода (Постхуманизам и постмодернизам: о актуелности Вилијама Блејка) Блејков запис са гравире Лаокона (да тамо где се запоставља уметност, односно не негује човекова изворна креативност, ратови владају нацијама) на оригиналан начин постаје увод у анализу постмодернизма, односно у анализу процеса којим се револуционарне побуде претварају у инструменте контрареволуције и трансформишу у апалогiju поретка који је првобитно био предмет критике. У дисертацији о оваквој трансформацији постмодернизма сведоче аутори Анри Жиру, Питер Мекларен и Вилијам Спанос, који су постмодернизам првобитно заговарали. Они своје разочарање и критичко преиспитивање отоврено оглашавају као промену позиције која их приближава Блејку и блејковој индигнацији, видној у песми „Јерусалим“ и изазваној разним злоупотребима хришћанског хуманизма. Ако није истакнуто Блејковим илустрацијама репродукованим на насловним странама књига које су ови аутори објављивали, приближавање Блејку види се у насловима које су за своје студије бирали, у којима алудирају на кључне термине које Блејк користи ('прождрљивци и плодотворци', односно 'the devourers and the prolific'): Жируова студија насловљена је *Зомби политика и култура у време казино капитализма*, Мекларенова *Критичка педагогија и култура предаторства; супротстављене политике у постмодерно доба*, а Спаносове *Америчка сенка; анатомија империје и Крај образовања: ка постхуманизму*. Код поменутих аутора, а посебно у студијама бел хукс и Фредија Перлмана, које су такође приказане у овом делу дисертације, почетна nelaгодност у култури претвара се у свеобухватну критику патријархата и империјализма. Феминистичка критичарка бел хукс, у студији *Све о љубави*, овом темом повезује Блејка и Фрома, а исто чини и у књизи *Образовање као пракса слободе*, у чијем наслову, на енглеском, користи термин *transgress*, односно нуди своју верзију Блејкове идеје учитеља као трансгресора. Перлман, у студији *Против Левијатана: против његове приче*, заузима према западној патријархалној цивилизацији исти критички став као Томпсон у студији *Сведок против звери: Вилијам Блејк и морални закон*. На крају овог поглавља ауторка дисертације са одобравањем наводи закључак књиге *Увод у постмодернизам*, у којем група аутора ове духовите стрип-студије износи мишљење да је једини лек за издаје постмодернизма повратак револуционарним позицијама романтизма.

Пошто су у Уводу образложене почетне хипотезе и изнети циљеви истраживања, Ивана Банчевић Пејовић у првом делу тезе, насловљеном **Вилијам Блејк у савременој књижевној критици** (стр. 70-133), посвећује пет посебних поглавља Нортропу Фрају, Ф. Р. Ливису, Олдосу Хакслију и Џекобу Броновском, Е. П. Томпсону, и реакцијама на савремену ситуацију у образовању. У тим поглављима докторанткиња прати залагања поменутих аутора, махом професора и теоретичара књижевности, да се утилитаристичка концепција образовања промени и схвати образовни потенцијал књижевност и других уметности. У поглављима у овом делу дисертације изнети су разлози зашто су се, у оваквим педагошким настојањима, сви поменути аутори позивали на Блејка. Анализиране су стратегије које су они нудили као решења за проблеме у образовању изазване разним облицима дисоцијације сензибилитета, коју је Блејк у својим делима непрестано

приказивао и осуђивао. Чувена Ливис - Сноу дебата о две културе водила се заправо о томе какво образовање је човечанству потребно. Аутори инспирисани Блејком сматрали су да само хуманистичко образовање, а не пука техничка струковна обука, људима може да омогући равномеран развој рационалне, моралне и емоционалне интелигенције, неопходан за успостављање хармоније у себи и остварење хармоничаног суживота са другима и са природом.

У првој половини двадесетог века позитивни помаци у овом правцу били су могући због светских ратова и жеље преживелих да се слични изливи деструктивности никад не понове. У петом, завршном поглављу овог дела тезе, насловљеном О „смрти савременог интелектуалца“ из перспективе Бејкових следбеника, текст Тери Иглтона, Смрт интелектуалца, из 2008. године, употребљен је као подстицај да се у тези критички преиспитају разлози због којих се на прелазу у нови миленијум ситуација у образовању погоршава. Закључке у овом поглављу Ивана Банчевић Пејовић изводи користећи као додатни извор инфромација књигу *Чомски о погрешном образовању*. Она пореди ставове Чомског и Спаноса са Томпсоновим увидима у Блејка, али и са педагошким концепцијама Ивана Илича, Паула Фреиреа и Александра Нила. Илич, Фреире и Нил појављују се као најважнија друга теза, у којој се, за разлику од присуства Вилијама Блејка у савременој књижевности критици, анализирају погледи на образовање педагога који нису универзитетски професори и теоретичари књижевности, већ само по менталним и моралним одређењима „блејковци“, који активно размишљају како блејковски педагошки отпор предаторској цивилизацији може и треба данас да изгледа.

Други део дисертације, **Вилијам Блејк у савременој педагогији** (стр. 134-212), најдужи је и за дисертацију најзначајнији, зато што у њему Ивана Банчевић Пејовић тумачи Блејкове педагошке ставове који се у његовим делима могу наћи и повезује их са сродним педагошким концепцијама насталим у вековима пре Блејка, али и са традицијама које после Блејка настављају да развијају његове радикалне погледе и принципе. Кључ за разумевање Блејкове педагошке концепције су Сократ и Исус, учитељи које је Блејк у својим делима истицао као лични узор и чије етичке принципе је уважавао као „вечна јевађеља“. Блејкова теза је да светом владају плаћеници и узурпатори. Тезу поткрепљује чињеница да су Сократ и Исус судским путем уклоњени и убијени, а њихова оригинална учења, преиначена и злоупотребљена, стављена у службу репресије и неправде, онако како је то Достојевски, рођен неколико година пре Блејкове смрти, истакао у причи о Великом Инквизитору, а Толстој, рођен годину дана после Блејкове смрти, записао у својој књизи *Царство Божије је у вама*.

На претпоставкама антиномијске хришћанске традиције коју ови аутори оличавају, данас почивају Педагогија потлачених и Теологија ослобођења, спојене у животној пракси Бразилца Паула Фреиреа, кога ова докторска дисертација с правом повезује са Блејком. Ивана Банчевић Пејовић доказује ваљаност успостављања ове везе користећи већ поменуте студије Богдана Суходолског и Е.П. Томпсона, али и студије оксиденталне

митологије Џозефа Кмбела, студију *Гностичка јеванђеља* професорке компаративне религије са Принстона, Елејн Пејгелс, новију историју филозофије, *Сан разума: од Грка до Ренесансе*, аутора Антонија Готлиба, есеје Едит Хамилтон о Сократу и Исусу, итд.

После уводног текста који скицира структуру другог дела дисертације, следе прва два поглавља која на горе поменут начин успостављају антрополошки контекст неопходан за даље праћење излагања које се бави Блејком и педагогијом. У успостављени контекст смештени су: треће поглавље посвећено Фреиреу и четврто поглавље посвећено педагозима Ериху Фрому, Ивану Иличу, Нилу Постаману и Александру Нилу, са посебним освртом на Нилову експерименталну школу Самерхил. Пето, завршно поглавље, посвећено је Бернарду Шоу и повезује Шоове драме које се баве критиком званичног Хришћанства на начин сличан Блејку, са текстовима (као што је *Расправа о родитељима и деци*) које је Шо писао о образовању. Ово завршно поглавље другог дела дисертације функционише као спона са трећим делом тезе, о савременим драмама које се баве Блејком.

У трећем делу дисертације, **Вилијам Блејк у савременој драми** (стр. 213-260) анализирани су: *У Ламбету*, драма Џека Шеперда о Блејку и Томасу Пејну, *Тигар два*, драма Ејдријана Мичела о Блејку, романтизму, модернизму и постмодерној уметности, и *Јерусалим*, драма Церемија Џеза Батерворта, критика промискуитетног постмодерног патријархата који представља издају Блејкове визије Јерусалима. Прво поглавље у овом делу дисертације садржи податке о уметницима који су аутори поменutih драма, као и кратки сиже самих дела, насталих као резултат историјских, политичких и уметничких искустава аутора стечених посебно у периоду тачеризма. Друго поглавље открива мало познато интересовање Вилијама Блејка за драму, које се није развило из разлога које дисертација наводи. Пресудна је свакако била аутономија којој је Блејк у свему тежио, а коју му је омогућавао само у потпуности самосталан рад и пуна контрола над сопственим поетским делима, књигама које је сам илуминирао и дистрибуирао. Преостала три поглавља повезују драме Шепарда, Мичела и Батерворта са истраживањима обављеним у претходним деловима дисертације и показују како су уметници реаговали на исте друштвене проблеме којима су се бавили књижевни критичари и педагози. Распон уметничких реакција и оригиналност и дубина увида уметника којима је Блејк био узор и инспирација, представљају највећи комплимент који се Блејку може упутити.

У **закључку тезе** (стр. 261-279) Ивана Банчевић Пејовић још једном рекапитулира пут прећен у оквиру истраживања које се бавило утврђивањем и критичком оценом присуства Вилијама Блејка у савременој књижевној критици, уметности и педагогији. Интересовање за Блејка било је посебно очито током шездесетих година прошлог века, за време студентских побуна које су се водиле, како је један учесник протеста са Берклија изјавио, за слободу маште, онако како је машту и слободу дефинисао Блејк у својим делима. Све већа комерцијализација и корпоратизација универзитета (која је навела Тери Иглтона да, после текста „Смрт интелектуалаца“, напише и додатни текст, „Смрт универзитета“) посебно се очитава у губитку аутономије и све мањим интелектуалним

слободама. У таквим институцијама интересовање за Блејка неутралише се нужним уклапањем у академске обрасце који избегавају бављење суштинама и преферирају бирократизоване облике знања. У закључку дисертације *Одбрана креативности: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, уметности и педагогији*, на основу обављеног истраживања, кандидаткиња зато с правом истиче да је борба за знање, за интелектуалну и уметничку слободу, главна заједничка одлика свих аутора које је она идентификовала као поштоваоце Блејка, одлучне да кроз праксу која им је доступна чувају и у нове облике претачу суштину Блејковог отпора. Медијска и академска контаминација ума, затварање врата перцепције, насиље уместо љубави, одлике су заједница у којима се, како је Блејк забележио на свом Лаокону, не негује уметност и не цени стваралаштво, већ подстиче живот претворен у такмичење у деструкцији. Докторска дисертација Ивана Банчевић Пејовић, која је за предмет истраживања имала Блејком инспирисане манифестације отпора оваквим појавама, значајан је допринос менталном боју од којег Блејкови саборци, књижевни критичари, уметници и педагози, ни данас не одустају.

II Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Докторска дисертација Иване Банчевић Пејовић *Одбрана креативности: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, уметности и педагогији* у потпуности испуњава циљеве, предмет и хипотезе формулисане у пријави теме. Током истраживања овако сложене и инспиративне теме, број покренутих и разрешених проблема је надмашио очекивања приликом пријаве теме.

Докторанткиња Ивана Банчевић Пејовић се у изради своје дисертације придржавала предложене методологије, користећи компаративни методолошки приступ. Успешно и консеквентно је примењивала одговарајуће теоријско-методолошке научне инструменте да би остварила синтезу релевантних увида из више дисциплина (књижевност, историја, социологија, педагогија, итд.). Користила је плуралистички приступ теми и написала значајну компаративну културолошку (интерлитерарну и интеркултурну) студију.

Докторанткиња је у дисертацији показала завидну способност комбиновања аналитичког и синтетичког научног метода и остварила успешан спој теоријског и емпиријског. Приликом израде дисертације зналачки је анализирала примарну литературу, издвајајући најзначајније елементе који осветљавају тему дисертације. Резултат је импресивна информативна и иновативна докторска дисертација о значајној теми која до сада није била предмет научне пажње наше академске јавности.

III Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области и оцена њене оригиналности

Како се из наслова докторска дисертација Иване Банчевић Пејовић види, *Одбрана креативност: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, уметности и педагогији*, поље истраживања ове дисертације покривало је три области у којима је кандидаткиња, из културолошке перспективе, анализирала постојеће интересовање за Блејка. У изради дисертације докторанткиња је консултовала релевантну литературу која се директно, додирно или општетеоријски односи на тему којом се у дисертацији бави. Према свим научним критеријумима њена анализа присуства Вилијама Блејка у савременој књижевној критици, уметности и педагогији представља вредно и оригинално научно дело. Пратећи и повезујући бројне појаве у култури англофоног запада, али и других културних простора у којима се јасно може документовати драгоценост Блејкових идеја и ставова за савремену књижевну теорију и критику, уметност и педагогију, дисертација отвара могућности да се из плодотворних критичких перспектива које се тренутно код нас не користе, размотре проблеми у култури са којима се и наша земља суочава. Иако не сви (Блејкова сабрана дела нису код нас преведена, а нису ни најзначајније књиге Паула Фреиреа), бројни аутори којима се дисертација бави познати су нашој јавности и доступни преко постојеће преведене литературе. Бавећи се њима у својој докторској дисертацији Ивана Банчевић Пејовић је указала на континуитет и квалитет недовољно видљиве критичке традиције која се везује за Блејка и његове етичке претече. Аутори који тој традицији данас припадају или су јој блиски, а које дисертација истиче у први план, представљају драгоцену противтежу псеудо ауторитетима и квази експертима у науци, уметности и политици, који се, како је то већ и сам Блејк приметио и осудио, непрестано намећу јавности. Посебан допринос дисертације је откриће огромног значаја који су сви Блејком инспирисани аутори придавали педагогији. У оквиру тог увида, оригиналан допринос дисертације је праћење развојне линије која води од Блејка до кључних поставки Паула Фреиреа и фреиреове Педагогије потлачених, која је, заједно са Блејком, извршила огроман утицај на заступника критичке педагогије у САД, а и другде. Та веза Блејка са Педагогијом потлачених и Теологијом ослобођења у постојећим студијама о Блејку до сада није праћена, а од огромног је значаја за разумевање проблема са којима се револуционарне идеје суочавају у контрареволуционарним временима.

IV Научни резултати докторске дисертације, примењивост и корисност резултата у теорији и пракси и начин презентовања резултата научној јавности

С обзиром на наведене домете, оригиналност и актуелност докторске дисертације Иване Банчевић Пејовић, научни резултати њене докторске дисертације су и теоријски и интерпретативни. Пре докторске дисертације Иване Банчевић Пејовић није било анализа везе која постоји између књижевних теоретичара и критичара, уметника и педагога који отворено истичу своју фасцинацију Блејком. Анализа те фасцинације, обављена у оквиру истраживања Иване Банчевић Пејовић, показала је да педагогија, пренос знања и однос према деци и младима, заузимају кључно место не само у Блејковом стваралаштву већ и у

стваралаштву оних који су га следили. Блејков позив да се очисте врата перцепције да би лажни ауторитети који су узурпирали власт у свим доменима живота могли да се препознају и отклоне, није престао да буде оправдан и актуелан. Докторска дисертација *Одбрана креативности: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, уметности и педагогији* представља повезану и документовану студију струје критичког мишљења која се од Блејкових дана до данас борбом за хуманистичко образовање бори за праведнији и хуманији свет. С обзиром на то да кандидаткиња Ивана Банчевић Пејовић ради у просвети, практична примењивост открића до којих је дошла у својој докторској дисертацији проверава се свакога дана. Објављивањем ове докторске дисертације пружила би се прилика и другим просветним радницима да у пракси провере увиде до којих је она дошла.

У Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној области

Ивана Банчевић Пејовић је објављивала радове у часописима високих категорија (М51) и учествовала са рефератом на више међународних конференција у земљи. У радовима се бавила разним темама. Радови су засновани на различитим методолошким поставкама (интертекстуалност, културолошке теорије, студије рода, итд).

У наставку дајемо библиографију радова Иване Банчевић Пејовић у категоризованим часописима и рецензираним зборницима са научних скупова, са следећим категоријама:

Радови из категорије М45:

1. Банчевић Пејовић, Ивана. „Дијалектика Б. Вонгара“, у: Александар Петровић (ур.), *Антропологија истине: други живот и opus primum Б. Вонгара*, Филолошко-уметнички факултет Крагујевац, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац, 2011, стр. 111-125 (ISBN 978-86-85991-29-5) – **М45**

Радови из категорије М51:

2. Банчевић, Ивана. „Паноптикони и стаклена звона“, у: Драган Бошковић (ур.), *Наслеђе* часопис за књижевност, језик, уметност и културу, година 6, број 14/2, ФИЛУМ, Крагујевац, 2009., стр.47-62 (ISSN 1820-1768, УДК 821.111(73).09-31 Кејси К.; 821.111(73).09-31 Плат С.) - **М51**
3. Bančević Pejović, Ivana. „Decolonization of the mind in the works of Ernesto Cardenal, Eduardo Galeano and Aurora Levins Morales“, у: Драган Бошковић (ур.), *Наслеђе* часопис за књижевност, језик, уметност и културу, година 8, број 18, Крагујевац, 2011, стр. 299-315 (ISSN 1820-1768 = *Наслеђе* (Крагујевац), УДК 821.134.2(728.5).09 Kardenal E., 821.134.2(899).09 Galeano E. H., 821.134.2(729.5).09 Levins Morales A., 325.8:82)) – **М51**

Радови из категорије М53:

4. Банчевић Пејовић, Ивана. „Алтернативни интелектуални пут Е.П. Томпсона“, у: Љиљана Богоева Седлар и Јелена Арсенијевић (ур.), *Лунар* година XIII, број 49, свеска 2 (*Књижевност и активизам*), Крагујевац 2012, стр. 213-225 (ISSN 1450-8338 = Липар (Крагујевац), УДК 821.111-4.09 Томпсон Е. П.) - **М53**
5. Банчевић Пејовић, Ивана. „Машта: естетска или политичка димензија уметности (од Вилијама Блејка до Анрија Жируа и Макса Хејвена)“, *Лунар* 55, Крагујевац 2014 (у штампи) - **М53**

Радови из категорије М63:

6. Банчевић, Ивана. „Савремена верзија архетипа сукоб појединца и система у делу Кена Кејсија Лет изнад кукавичјег гнезда“, у: Анђелковић, Маја (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности* (Зборник радова са I научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу), Година I / књига 2, Крагујевац, 2009. стр.121-130 (ISBN 978-86-85991-17-2) – **М63**
7. Bančević Pejović, Ivana. „The culture of the colonized vs. the culture of a colonizer in the works of V.Wongar, Ken Kesey, Wendy Lill and Maria Campbell“, у: Љиљана Суботић, Ивана Живанчевић-Секеруш (ур.), Пети међународни интердисциплинарни симпозијум Сусрет култура, Зборник радова, књига I, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, 2010., стр. 443-448 (ISBN 978-86-6065-040-7) – **М63**
8. Банчевић Ивана. „Именовање, иницијација и нови облици патријархата – улога жене у Руждијевом роману *Гримус*“, у: Анђелковић, Маја (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности* (Зборник радова са II научног скупа младих филолога Србије одржаног 06. марта 2010. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу), Година II / књига 2, Крагујевац, 2011. стр. 329-337 (ISBN 978-86-85991-31-8) – **М63**
9. Bančević Pejović, Ivana. „Cultural pluralism, multiculturalism and intercultural awareness in TEYL – The Eyes of the Same Colour“, у: Vera Savić, Ivana Ćirković-Miladinović (ур.), *Integrating Culture and Language Teaching in TEYL, Conference proceedings No. 16*, University of Kragujevac, Faculty of Education in Jagodina, Jagodina 2013, стр. 19-26 (ISBN 978-86-7604-115-2 / UDC 37.025/ 371.3::811.111/ 811.111:81'27) – **М63**

На основу наведене библиографије, коју чине оригинални научни радови, може се закључити да је Ивана Банчевић Пејовић перспективан млади научни радник, са низом научних резултата презентованих у научним часописима и зборницима са научних скупова.

VI Закључак и препорука

Комисија са задовољством извештава Веће да докторска дисертација Иване Банчевић Пејовић, *Одбрана креативности: Вилијам Блејк у савременој књижевној критици, уметности и педагогији*, представља значајно научно истраживање које у целости испуњава законом прописане критеријуме предвиђене за докторске дисертације. Комисија предлаже Већу да понуђени позитивни извештај прихвати и кандидаткињи омогући усмену одбрану докторског рада.

У Крагујевцу, 27.10.2014

КОМИСИЈА:

Љилјана Јогова Седлар

1. Др Љилјана Богоева-Седлар, редовни професор, Факултет драмских уметности у Београду, ужа научна област Енглески језик и књижевност

Радмила Настић

2. Др Радмила Настић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, ужа научна област Енглеска књижевност и култура

Лена Петровић

3. Др Лена Петровић, редовни професор, Филозофски факултет у Нишу, ужа научна област Англо-америчка књижевност и култура